

ПРОЩАВАНЕ С ТРИФОН БАНКОВ

Човекът на науката е като всички хора — обича и мрази, приема и отхвърля, завижда или се възхищава. И като всички други хора той възприема и смъртта — за близкия страда, приятеля помни... и забравя в делничните грижи. Но не като всички приема той загубата на колегата — колегата, на който може би е завиждал, спъричил, непримиримо опонирал. Защото разбираш, че си загубил въшност съратника си по борба, този, който е стимулирал твоето мислене, карал те е да подлагаш отново и отново на преценка собственото си становище. Загубил си една индивидуалност, която не може да се замени, индивидуалност, която не се измерва само в симпатии или антипатии.

Защото науката, макар и дело на индивиди, е по същество колективно дело и всеки голям учен е вълътнал в себе си личностите на много поколения учени, преласяйки тяхното дело през вековете. И все пак, когато науката се разделя със своите ветерани, скръбта е сякаш по-естествена и загубата по-поносима — отива си учителят, но словото му е посято и ще пребъде в поколенията — забравян и наново преоткриван, оспорван или отново утвърждаван. Но когато си отива младият, неразгърнал още своите сили колега, този, който в своите търсения пробива път и за тебе — тогава чувството за несправедливост и нелипост задъгва терзает съзнанието.

Така се разделихме с Трифон Банков — един буден и неспокоен ум, систематичен и същевременно непримирим към „доказаните“ истини. Пламенна и експанзивна натура, Тр. Банков в същото време с трезва аналитичност преосмисляше идеите и тезите си, неуморно търсеше и отсяваше, за да може с достойнство и чест да застане зад творчеството си. Като всеки истински изследовател той търсеше онова свое рационално зърно в традицията, което ще я изведе на нов етап, ще я предпази от закостеняване. Творческите плановете на Тр. Банков носеха всеобхватен характер — с еднаква страст той изследваше старославянските ръкописи, събираше разпръснатото богатство на българските книжовници, възстановяваше наследството на видни наши учени. Но в една област той работеше с особена страст — над въпросите за теоретическото осмисляне на старобългарската култура. Проблемът за историчността в средновековната ни литература, успешно защитен като кандидатска дисертация, се онова основно събитие, подготвило го да премине към изясняване на основните насоки в теоретическата проблематика на старобългарската литература. Оригиналната интерпретация на фактите, смелият подход към явленията, макар и будещ възражения (за и как иначе!), ясният език и стил будеха мисълта, макар и носеха свежест и движение.

С последно събегом към нашия колега и сътрудник предлагаме една от последните негови работи.

Сергей Райчинов